

1

νανουρίσματα

μαθήτριες: Γιάννου Κατερίνα
Μουστακάκη Πολυξένη

Υπεύθυνη καθηγήτρια: Κουκογιαννίδου Θεοδώρα

α γυμνασίου
Γιάννου Κατερίνα Μουστακάκη Πολυξένη
σχολ. έτος 2020-2021

Τα νανουρίσματα υπήρχαν από την εποχή των αρχαίων χρόνων όπως του Πλάτωνα, του Ομήρου και είναι ένα σημαντικό κομμάτι της ιστορίας.

Νανουρίσματα ονομάζονται τα αυθόρμητα, αυτοσχέδια τραγούδια, που τραγουδούν κυρίως οι μητέρες αλλά και άλλα, οικεία στο παιδί, γυναικεία πρόσωπα για να δημιουργήσουν το απαραίτητο κλίμα ηρεμίας και να αποκοιμίσουν τα βρέφη τους.

Η επίδραση του νανουρίσματος στο συναισθηματικό, ψυχικό κόσμο του παιδιού παίζει σημαντικό ρόλο ώστε να κρατηθούν κάποιες ισορροπίες ανάμεσά τους.

2

Είναι:

- αυθόρμητα γιατί το πρώτο πράγμα που νιώθει κάποιος, προσπαθώντας να ηρεμήσει ένα μωρό, είναι ότι πρέπει να του μιλήσει, να του τραγουδήσει, να το νανουρίσει.
- αυτοσχέδια γιατί, ακόμα κι αν μερικά βασικά μοτίβα μεταφέρονταν στον χρόνο και στις περιοχές, βασικό στοιχείο των νανουρισμάτων ήταν η ανάγκη των γονιών (της μάνας) να επικοινωνήσουν με τα παιδιά τους, εκφράζοντας τους την αγάπη, τις ελπίδες, τους φόβους και τις προσδοκίες τους, μερικές φορές μοιράζοντας μαζί τους ανομολόγητα μυστικά ή σκοτούρες και βάσανα.
- Ο αυτοσχεδιασμός παίζει σημαντικό ρόλο στα νανουρίσματα, είτε στο ταίριασμα, στην προσαρμογή καθιερωμένων θεμάτων στο συγκεκριμένο νεογέννητο που απευθύνεται, είτε στη σύνθεση περιστασιακών νανουρισμάτων.
- Συνοδεύονται από απαλό λίκνισμα του βρέφους στην αγκαλιά ή στην κούνια.

α γυμνασίου
Γιάννου Κατερίνα Μουστακάκη Πολυξένη
σχολ. έτος 2020-2021

Υπάρχουν, καθιερωμένα θέματα και μοτίβα, που λειτουργούν ακριβώς όπως λειτουργούν τα καθιερωμένα θέματα άλλων κατηγοριών του δημοτικού λόγου και ο λαϊκός ποιητής τα επαναλαμβάνει και με δικές του τροποποιήσεις, δημιουργεί δικό του νανούρισμα, όπως άλλωστε συμβαίνει και με όλα τα δημοτικά τραγούδια.

- ✚ Αγάπη για το παιδί
- ✚ Τρυφερότητα και προσδοκίες της μάνας
- ✚ αίσθημα περηφάνιας της μάνας για το παιδί της.
- ✚ αγωνία για την ασφάλεια του βρέφους.
- ✚ Ονειρική ατμόσφαιρα
- ✚ Σύμβολα της δύναμης και της ανδρείας για το αγόρι
- ✚ Προσδοκία και ευχή για έναν καλό και πλούσιο γάμο για την κόρη.
- ✚ ανάγκη προφύλαξης του παιδιού
- ✚ αξία του βρέφους ως προβολή στο μέλλον.
- ✚ μεταφορική δήλωση της αξίας του βρέφους στα μάτια της μητέρας του.
- ✚ Πλούτος, αφθονία αγαθών
- ✚ Συμβολή μοίρας- ρόλος θρησκείας

Λειτουργικά στοιχεία.

- Η γλώσσα τους είναι απλή και δυναμική.
- Κρατάνε στον ρυθμό τους μια βασική, στοιχειακή λειτουργία της γλώσσας.
- Το νόημα τους είναι ο ίδιος ο ρυθμός τους, οι τόνοι, οι ήχοι, τα δομικά σχήματα είναι τα νοήματα. Με αυτά η διάθεση της μάνας περνάει στο παιδί και αυτό κοιμάται.

Τα νανούρισμα τα μπορούν να είναι απλές, χωρίς ιδιαίτερο νόημα λέξεις, να αναπτύσσουν σπουδαίους μύθους ή να συνδυάζουν και τα δύο, πράγμα που κανονικά συμβαίνει.

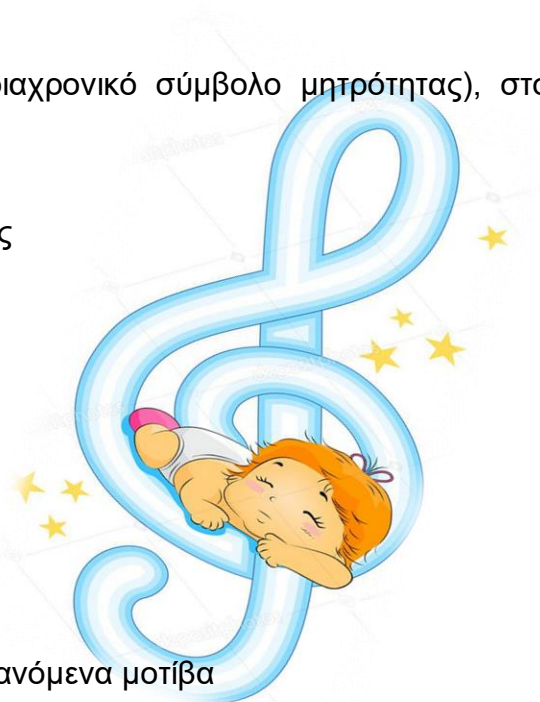
Ένα νανούρισμα είναι τελικά ένα μικρό γλωσσικό δράμα, ένα κομμάτι πλήρους ζωής και κοσμικής δράσης. Γιατί σ' αυτό και μ' αυτό τελείται κάτι μυστηριακό και σπουδαίο, το μεγάλωμα του παιδιού μέσα στον ύπνο.

α γυμνασίου
Γιάννου Κατερίνα Μουστακάκη Πολυξένη
σχολ. έτος 2020-2021

Χαρακτηριστικά

- ❖ δημοτικά τραγούδια χαράς και αισιοδοξίας, με έντονο το λυρικό στοιχείο.
- ❖ έκφραση της μητρικής τρυφερότητας και υπερπήδηση της πραγματικότητας, μέσω της προβολής των πόθων και των προσδοκιών της μάνας για το παιδί της.
- ❖ μυστηριακό μεγάλωμα του βρέφους μέσω του ύπνου.
- ❖ μυθοπλασία σε συνδυασμό με ιδανικές συνθήκες ζωής.
- ❖ χριστιανική πίστη.
- ❖ στοιχείο φύσης.
- ❖ Έπαινοι.
- ❖ Γεμάτα φαντασία, τρυφερότητα, υποσχέσεις, πόθους, όνειρα, ελπίδες για ένα καλύτερο μέλλον.
- ❖ συνύπαρξη αρχαίων ελληνικών θρησκευτικών αντιλήψεων με χριστιανικές αντιλήψεις.
- ❖ προσωποποιημένη θεότητα , ο Ύπνος.
- ❖ πίστη στη Μοίρα, στο Ριζικό.
- ❖ επίκληση στο Χριστό, στην Παναγία (ως διαχρονικό σύμβολο μητρότητας), στους Αγίους.
- ❖ στοιχεία δημοτικού τραγουδιού:
 - ιαμβικός 15σύλλαβος
 - καθαρή γλώσσα, λαϊκή, με ιδωματισμούς
 - υπερβολή
 - προσωποποιήσεις
 - συμβολικός αριθμός τρία
 - ζευγαρωτή ομοιοκαταληξία
 - επαναλήψεις
 - σχήματα λόγου:
 - ασύνδετο
 - πολυσύνδετο
 - μεταφορά
 - προσωποποίηση
 - νόμος των τριών
- ❖ Με μονότονο, υποβλητικό ρυθμό, επαναλαμβανόμενα μοτίβα
- ❖ έντονο το στοιχείο της Φύσης
- ❖ η συχνή χρήση επιφωνημάτων στην αρχή, στα ενδιάμεσα και στο τέλος.
- ❖ Τα νανουρίσματα παρουσιάζουν παραλλαγές από περιοχή σε περιοχή, ανάλογα με την τόπο προέλευσής τους. Στα νανουρίσματα των νησιών υπάρχει συχνά αναφορά στη θάλασσα, τα καράβια και τον ήλιο ενώ στις ηπειρωτικές περιοχές, γίνεται αναφορά στα βουνά τις πεδιάδες στην κτηνοτροφία καθώς και στις καλλιέργειες και τα σπαρτά.
- ❖ Όλο το το νανούρισμα είναι μια ενότητα

4

α γυμνασίου
Γιάννου Κατερίνα Μουστακάκη Πολυξένη
σχολ. έτος 2020-2021

Γλώσσα

Η γλώσσα του τραγουδιού είναι απλή, εκφραστική, ζωντανή, δημοτική με αρκετές ιδιωματικές λέξεις.

Ύφος

Το ύφος του νανουρίσματος είναι απλό, λιτό, λυρικό, ζωηρό και παραστατικό

Σχέση νανουρισμάτων με τα παραμύθια

Τα νανουρίσματα είναι δημιουργήματα του λαϊκού λόγου, όπως τα παραμύθια, ωστόσο διαφέρουν από αυτά ως προς την εξωτερική μορφή (το παραμύθι είναι πεζό αφηγηματικό κείμενο, ενώ το νανούρισμα έμμετρο ποιητικό, με ιαμβικό μέτρο και μακρόσυρτη μουσική). Όμως έχουν και πολλά κοινά στοιχεία:

- α. Ως προς το περιεχόμενο και τα νανουρίσματα και τα παραμύθια κινούνται σε έναν κόσμο μαγικό και ονειρικό, παρουσιάζοντας εξωπραγματικές και υπερφυσικές καταστάσεις και χρησιμοποιώντας προσωποποιημένα τα στοιχεία της φύσης, ενώ παράλληλα καθρεφτίζουν τα συναισθήματα και τις αρετές του λαού (αγάπη, αφοσίωση κ.ά.).
- β. Ως προς τη μορφή: Μοιάζουν ως προς το λεξιλόγιο, τη σύνταξη και το ύφος, ενώ χρησιμοποιούν κοινά στοιχεία τεχνικής (μαγικοί αριθμοί, ο νόμος των τριών, άστοχα ερωτήματα, επαναλήψεις κ.ά.).
- γ. Ως προς το σκοπό: Τόσο το νανούρισμα όσο και το παραμύθι βοηθούν το παιδί να αποκοιμηθεί (των παραμυθιών το κοινό είναι ευρύτερο, το ίδιο και ο σκοπός τους, αφού δεν περιορίζονται στα μικρά παιδιά, αλλά τα ακούν με ευχαρίστηση και οι μεγάλοι, επειδή είναι γοητευτικές διηγήσεις που ευχαριστούν τους ακροατές).

α γυμνασίου
Γιάννου Κατερίνα Μουστακάκη Πολυξένη
σχολ. έτος 2020-2021

Δημιουργίες των μαθητριών της τάξης

α γυμνασίου
Γιάννου Κατερίνα Μουστακάκη Πολυξένη
σχολ. έτος 2020-2021

Ύπνε πάρε τον μικρό, και φέρ' τον αετό
Έξυπνο και όμορφο, αρχηγό γενναίο
Πολυμήχανο σαν τον Οδυσσέα,
ευγενικό σαν τον Τηλέμαχο
και σοφό σαν τον Αριστοτέλη
Η Παναγιά ασπίδα να του 'ναι
και ο Χριστός ο σύμμαχός του.

Γιάννου Κατερίνα, Στο γιό μου
Α' Γυμνασίου 2021

7

Ύπνε πάρε την, σιγά, ήρεμα και καλά
και δος της μαργαριτάρια, ρουμπίνια και μαλάματα
Όλα τα καλά.
Ομορφιά, καλοσύνη και χάρες ως χαρίσματα
Άξια και ευγενική να είναι και να την ζητούνε παλικάρια
έξυπνα
Και η μάνα Παναγιά να την συμβουλεύει παντοτινά.

Γιάννου Κατερίνα, Στην ακριβή μου θυγατέρα
Α' Γυμνασίου 2021

α γυμνασίου
Γιάννου Κατερίνα Μουστακάκη Πολυξένη
σχολ. έτος 2020-2021

Κοιμήσου άρχοντα μου,

Φωτεινό μου αστέρι,

Κοιμήσου κι η μοίρα σου τύχη καλή να φέρει

Τα μάτια κλείσε γρήγορα κι ο ύπνος ας σε πάρει

και του Μορφέα την αγκαλιά καν' την να 'ναι μαξιλάρι.

Χαλάρωσε και ξάπλωσε, τίποτε μη σε νοιάζει.

Σαν το δικό μου το παιδί κανένα άλλο δε μοιάζει.

Εσύ μονο να είσαι καλά και τίποτε δε θέλω,

ήσυχο βράδυ, να 'χεις αστέρι μου

Κι όταν ο ύπνος σε πάρει ήρεμα να κοιμηθείς σα σε γλυκιά αγκάλη.

Μουστακάκη Πολυξένη, Ζεστή αγκαλιά
Α' Γυμνασίου 2021

α γυμνασίου
Γιάννου Κατερίνα Μουστακάκη Πολυξένη
σχολ. έτος 2020-2021